

# Poljoprivreda u obrazovanju – obrazovanje za poljoprivredu

STRUČNI RAD

Primljen: 3. 6. 2025.

Prihvaćen: 7. 10. 2025.

UDK

377.36-048.58

37.018:631

[https://doi.org/ 10.59549/n.166.3-4.8](https://doi.org/10.59549/n.166.3-4.8)

**Marija Rašić, prof.**

Doktorandica na Fakultetu za odgojne i  
obrazovne znanosti u Osijeku  
mrasic153@gmail.com

**dr. sc. Daniel Rašić**

Hrvatska agencija za  
poljoprivredu i hranu, Osijek  
daniel.rasic@hapih.hr

## Sažetak

Cilj ovoga rada je analiza kako su se poljoprivredni obrazovni programi integrirali u obrazovni sustav te kakvu ulogu imaju u pripremi budućih stručnjaka za poljoprivrednu industriju. Poljoprivreda kao grana gospodarstva ima ključnu ulogu u osiguravanju prehrambene sigurnosti, ekonomskom razvoju te očuvanju okoliša. Stoga je važno analizirati načine na koje obrazovanje može podržati održiv razvoj poljoprivrede i ruralnih zajednica.

Također se anketom istražuju trendovi u upisu u poljoprivredne srednje škole Osječko-baranjske županije te se kroz anketu identificiraju faktori koji utječu na odluku učenika da se opredijele za takvo obrazovanje.

Saznanja iz ovog istraživanja pružaju važan uvid u dinamiku obrazovanja i tržišta rada u poljoprivrednom sektoru te sugeriraju potrebu za daljnjim promicanjem i razvojem programa obrazovanja u poljoprivredi kako bi se zadovoljile potrebe budućih generacija stručnjaka u poljoprivredi.

**Ključne riječi:** obrazovanje; poljoprivreda; srednje poljoprivredne škole; strukovne škole.

## Uvod

Poljoprivreda je od davnina bila jedna od najvažnijih gospodarskih djelatnosti u Istočnoj Hrvatskoj, a njen značaj i danas je neosporan. Ona je, ne samo izvor hrane i sirovina za prehrambenu industriju, već i značajan čimbenik gospodarskog razvoja i zaposlenja. Kada je o Istočnoj Hrvatskoj riječ, riječ je o regiji o kojoj se često metaforički govori kao o 'žitnici' i/ili 'hraniteljici'.

U proteklih pola stoljeća Hrvatska je doživjela niz značajnih promjena obilježnih industrijalizacijom, napuštanjem poljoprivrede i urbanizacijom. Nekada je bila pretežno agrarnog karaktera, s dominantnom seljačkom populacijom i sitnoparcelnom poljoprivredom, a danas je postala srednje razvijena zemlja. Udio seljaštva u ukupnom stanovništvu pao je na 7 - 8 %. Iako su sela pratila ove razvojne trendove, poljoprivreda i dalje ostaje jedna od najvažnijih djelatnosti za seosko stanovništvo. (Župančić, 2000)

U Istočnoj Hrvatskoj poljoprivreda se ističe kao primarna gospodarska djelatnost, osiguravajući zaposlenje, prihode i opskrbu hranom lokalnom stanovništvu. To doprinosi ekonomskom razvoju i poboljšava životni standard čineći poljoprivredu ključnim faktorom prehrambene sigurnosti. Osim toga, poljoprivredne prakse u ovoj regiji mogu igrati važnu ulogu u očuvanju okoliša, sprječavanju erozije tla, zagađenja voda i gubitka bioraznolikosti. Poljoprivreda je duboko ukorijenjena u kulturi ravničarskih regija, čuvajući kulturni identitet kroz tradicije, običaje i proslave. Konačno, poljoprivredna područja mogu postati atraktivne turističke destinacije, nudeći ruralno iskustvo, lokalnu hranu i sudjelovanje u poljoprivrednim aktivnostima, doprinoseći tako ekonomskom razvoju i stvaranju novih radnih mjesta.

## Srednjoškolsko strukovno obrazovanje nekad i danas

Potrebno je analizirati hrvatsko školstvo u povijesnom kontekstu, da bismo mogli analizirati njegovo današnje stanje. Hrvatsko školstvo je u 19. stoljeću bilo u jako lošem stanju, ali se situacija počela poboljšavati nakon 1848. godine. Uvođenjem dualne monarhije 1867. godine i potpisivanjem Hrvatsko-ugarske nagodbe 1868. godine, Hrvatska je dobila autonomiju u obrazovanju, ali bez financijske potpore. Borba za hrvatski školski zakon dovela je do imenovanja Ivana Mažuranića banom. On je 1874. godine caru Franji Josipu I. predložio zakon koji je postao poznat kao Prvi hrvatski školski zakon. Zakonom su uvedene četverogodišnje osnovne škole, trogodišnje građanske škole i hrvatski jezik kao nastavni jezik.

Mažuranićev nasljednik Khuen Héderváry donosi 1888. godine izmjene zakona, uključujući priznanje vjerskih škola kao javnih i produljenje učiteljskih škola na četiri godine. Tek 1929. godine u Jugoslaviji je donesen novi zakon o školstvu, s nadopunama 1931. godine.

U međuratnom razdoblju u Hrvatskoj postojala su dva školska sustava: državni i opće niže srednje škole. Godine 1945. ukinute su građanske i opće niže srednje škole, a uvedeno je obvezno sedmogodišnje školovanje. Nastavni plan i program za osnovne škole donesen je 1948. godine, a 1958. godine uveden je opći zakon o školstvu s osmogodišnjim osnovnim obrazovanjem za svu djecu od 7 do 15 godina.

Reforma iz 1974. godine uvela je različite oblike nastave, slobodne aktivnosti učenika te učeničke organizacije u osnovne škole.

Raspadom SFRJ 1990. godine Hrvatska postaje samostalna država. Školski sustav se nije bitno promijenio, s tim da djeca nakon osam razreda osnovne škole nastavljaju školovanje u trogodišnjim ili četverogodišnjim srednjim školama. (Rosandić, 2013)

Ako se iz cjelokupnog obrazovnog sustava izdvoji samo obrazovanje za poljoprivredna zanimanja, ističe se presudan utjecaj na razvoj obrazovanja u poljoprivredi, a time i na razvitak poljoprivrede u Hrvatskoj utemeljenje Kraljevskog gospodarskog i šumarskog učilišta u Križevcima 1860. godine, prvog učilišta na južnoslavenskim prostorima, na hrvatskom jeziku. U 19. stoljeću, poljoprivreda je bila dominantna gospodarska djelatnost u Europi, uključujući i Hrvatsku. Uz već postojeće Kraljevsko gospodarsko i šumarsko učilište u Križevcima, osnovano je i nekoliko poljoprivrednih škola. U Zagrebu je 1919. godine osnovan Gospodarsko-šumarski fakultet Sveučilišta. Nastanak fakulteta bio je potaknut kontinuiranim razvojem poljoprivrede, a koristio se postojeći stručni kadar i oprema iz križevačkog učilišta. (Tomić, 2022)

Na Istoku Hrvatske počeci poljoprivrednog obrazovanja na ovoj razini sežu u 1960. godinu, kada je osnovana Visoka poljoprivredna škola u Osijeku. Do osnivanja Sveučilišta u Osijeku 1975. godine, škola je bila dio Sveučilišta u Zagrebu. Danas nosi naziv Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek i članica je Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

Posljednjih godina, u Istočnoj Hrvatskoj sve više se prepoznaje potreba za jačanjem uloge poljoprivrede u obrazovnom sustavu. To se manifestira kroz razvoj novih obrazovnih programa koji se usredotočuju na poljoprivredu, kao i kroz uvođenje poljoprivrednih sadržaja u postojeće programe.

Obrazovanje u poljoprivredi ključni je segment razvoja agrarnog sektora Istočne Hrvatske. Ono može doprinijeti: povećanju poljoprivredne proizvodnje i produktivnosti, poboljšanju kvalitete poljoprivrednih proizvoda, razvoju novih poljoprivred-

nih proizvoda i usluga, stvaranju novih radnih mjesta u poljoprivredi, ali i poticanju ruralnog razvoja općenito.

Što se srednjoškolske razine obrazovanja tiče, danas se u srednjoškolskom strukovnom obrazovanju primjenjuje i model dualnog obrazovanja. Cilj i namjena ovoga programa je promjena standardnog modela obrazovanja uvođenjem više sati praktične nastave, s ciljem da učenici dobiju više znanja i vještina kako bi se lakše snalazili na tržištu rada. Države implementiraju takav sustav obrazovanja radi jačanja njihovih ekonomskih i socijalnih ciljeva.

Godine 2018., pod vodstvom Vlade Republike Hrvatske koja je djelovala od 2016. do 2020., Hrvatska je pokrenula program “Dualno obrazovanje”. Cilj programa bio je isti kao i u europskim zemljama, ali je bio prilagođen hrvatskim specifičnostima, tradiciji i radnim odnosima. Program je usklađen s modelom hrvatskog dualnog obrazovanja.

Dualno obrazovanje već je duže vrijeme popularan model u Europi, s pozitivnim utjecajem na gospodarstvo i obrazovanje u zemljama poput Njemačke, Francuske i Švicarske. Uvođenje dualnog sustava u Hrvatskoj imalo je i pozitivnih i negativnih strana. S jedne strane, poboljšalo je praktičnu izobrazbu učenika i uskladilo ju s potrebama tržišta rada. S druge strane, dovelo je do kritika usmjerenih na standardni sustav obrazovanja (JMO) koji se fokusira na teorijsku nastavu, a manje na praktične vještine.

Uvođenje dualnog obrazovanja u Hrvatskoj predstavlja značajan korak u usklađivanju obrazovnog sustava s potrebama gospodarstva i tržišta rada. Iako je imao i negativnih utjecaja na standardni sustav obrazovanja, program je donio i značajne prednosti učenicima i gospodarstvu u cjelini.

Što se obrazovanja u poljoprivrednom sektoru tiče, još sredinom 90-ih godina 20. stoljeća upozoravano je da vjerojatno ni jedna profesija na svijetu nije toliko hendikepirana nedostatkom općega i stručnog obrazovanja kao profesija poljoprivrednika. U takvoj su situaciji i poljoprivrednici u Hrvatskoj. Dosadašnje stanje u pogledu obrazovanja individualnih poljoprivrednika bilo je bez sumnje jedna od važnijih prepreka razvitku našeg sela i zemlje. (Brkić i Žutinić, 1994)

Tradicionalna poljoprivreda značajno se razlikuje od suvremene koja se oslanja na inovativne metode i napredna znanja. To se odnosi na tehnologiju proizvodnje i korištenje novih tehnika, ali i na organizaciju rada, upravljanje gospodarstvom te racionalno korištenje resursa, uz uvažavanje ekonomskih i ekoloških aspekata. Sva ta nova znanja i vještine kao i saznanja o novim tehnikama budućim poljoprivrednicima treba osigurati i dati obrazovanje za poljoprivredu.

Republika Hrvatska kao članica Europske unije, svjesna je niz zahtjeva koje Europska unija postavlja pred svoje članice u poljoprivrednom sektoru, a jedno od naj-

važnijih je osiguravanje stručnog obrazovanja i kontinuiranog usavršavanja znanja poljoprivrednika. Nažalost, seosko stanovništvo se suočava s ograničenim mogućnostima obrazovanja odraslih, što predstavlja ozbiljan problem. To se posebno odnosi na poljoprivrednike kojima su potrebna znanja i vještine da bi se nosili s novim izazovima u društveno-gospodarskom razvoju seoskih područja.

Stoga je neophodno unaprijediti i intenzivirati sve oblike obrazovanja na selu, uključujući i moderne koncepte učenja, kako bi se zadovoljili zahtjevi Europske Unije i osigurala bolja budućnost poljoprivrednog sektora i seoskog stanovništva.

## **Interesi učenika za upis u poljoprivredne srednje škole**

Odgovori na pitanja u kojem području se školovati i koji životni put odabrati ključna su pitanja za svakog mladog pojedinca i njihove obitelji, ali nisu ništa manje važni ni za društvo u cjelini. Na kraju osnove škole pred mladim ljudima stoji odluka o nastavku obrazovanja.

Zbog osobnog i društvenog značaja, obrazovne aspiracije postaju sve važnijom istraživačkom temom u međunarodnom kontekstu, ali u Hrvatskoj nisu sustavno istraživane. “Obrazovne aspiracije su ambicije i ciljevi koje učenici i roditelji imaju prema sadašnjim i budućim obrazovnim iskustvima i ishodima. Obrazovne su aspiracije često povezane s obrazovnim postignućem, ali mogu biti u vezi i s učeničkim kognitivnim i konativnim razvojem te ostalim obrazovnim i osobnim elementima. Obrazovne aspiracije učenika i roditelja izrazito su raznolike i stalno promjenjive u interakciji s okolinom” (Jokić i dr., 2019: 9).

## **Materijal i metode**

Osnovni izvor podataka rezultati su anketnog istraživanja o motivima upisa učenika u poljoprivredne obrazovne sektore srednjoškolskog obrazovanja. Anketa je provedena među učenicima „Srednje škole Donji Miholjac“ koji se školuju u poljoprivrednim smjerovima. Anketa je provedena na ukupno 51 učeniku iz svih poljoprivrednih smjerova ove škole: agrotehničar, cvjećar i poljoprivredni gospodarstvenik.

Kao glavni instrument istraživanja korišteni su anketni upitnici, a za potrebe pisanja ovoga rada korištene su metode sinteze, analize i komparacije.

## Rezultati i rasprava

Upis u srednju školu predstavlja značajan korak u životu svakog učenika. Mnogo je čimbenika koje učenici uzimaju u obzir pri odabiru srednje škole i smjera, a neki od najvažnijih su individualni interesi i sposobnosti. Važno je da učenik odabere smjer koji ga zanima i u kojem se vidi u budućnosti te da realno procijeni svoje akademske sposobnosti i potencijal.

Mnogima je vrlo važna mogućnost zaposlenja u području interesa nakon završene srednje škole te se već pri upisu vode time koje su tražene vještine i kvalifikacije na tržištu rada. Mnogi učenici biraju srednje škole prema kriteriju dodatnih mogućnosti koje nude.

Prije samog početka anketiranja ispitanike se upoznao sa svrhom i ciljem istraživanja te su upoznati s temom i pitanjima. Anketno ispitivanje provedeno je na osnovi pitanja zatvorenoga tipa na koja su ponuđeni odgovori.

Na pitanje *Koji je glavni razlog za odabir srednje škole s poljoprivrednim smjerom?* čak 41 % učenika kao odgovor navodi da je razlog obiteljska tradicija u poljoprivredi, odnosno da obitelj posjeduje OPG (obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo), 23 % učenika navodi da vidi svoju budućnost u zapošljavanju u poljoprivrednom sektoru u budućnosti, a iznenađujuće je da ni jedan učenik nije odgovorio da je srednju školu poljoprivrednog smjera odabrao zbog preporuke prijatelja ili rodbine.

Drugo pitanje u anketi bilo je o motivaciji za upisivanje u srednju školu poljoprivrednog usmjerenja na koje je 47 % učenika kao motivaciju navelo mogućnost rada u sektoru koji ih zanima, 33 % učenika motiv je rad u obiteljskom OPG-u, a samo 1 % učenika privlači rad na otvorenom prostoru kojeg navodi kao motiv upisa.

Na pitanje *Koliko je važna obiteljska tradicija u vašem odabiru školovanja na poljoprivrednom smjeru?* skoro polovina ispitanih, njih 47 % navodi da je važna, ali nije glavni čimbenik, 13 % učenika smatra da je izuzetno važna, a 40 % učenika smatra da obiteljska tradicija u poljoprivredi nije važna.

Od ponuđenih smjerova u poljoprivredi: biljna proizvodnja, stočarstvo, poljoprivredna mehanizacija i tehnologija, ekološka poljoprivreda i agroturizam, polovina učenika je iskazala interes za poljoprivrednu mehanizaciju i tehnologiju, a iznenađujuće je da nitko nije iskazao interes za agroturizam.

Više od polovine učenika, njih 53 % odgovorilo je da nisu razmišljali o mogućnostima zapošljavanja i karijernim perspektivama u poljoprivredi pri upisu i odabiru srednje škole, 20 % učenika tvrdi da im to nije bilo presudno pri odabiru srednjoškolskog usmjerenja, a 27 % učenika vidi mnogo mogućnosti pri zapošljavanju u poljoprivrednom sektoru za sebe i svoju buduću karijeru.

Kod 67 % učenika čimbenici poput stručnosti nastavnika i opremljenosti školskih resursa u odabiru srednje škole poljoprivrednog smjera nisu bili presudni, ali su bili važni za upis, dok su za 27 % učenika bili izuzetno važni, a 7 % učenika tome nije pridavalo važnost pri odabiru srednje škole i pri upisu.

Čak 87 % učenika smatra da će školovanje u poljoprivrednom usmjerenju utjecati na njihovu buduću karijeru i profesionalni razvoj te da će steći specifične vještine važne za budući posao, a 13 % učenika smatra da će to biti ključno za njihov budući posao.

Na kraju anketnog upitnika učenici su trebali odgovoriti na pitanje *Postoji li nešto što biste voljeli vidjeti unaprijeđeno ili promijenjeno u programu srednje škole poljoprivrednog smjera?* na što je čak 57 % učenika odgovorilo da bi željeli više prakse i terenskoga rada, 26 % učenika želi više mogućnosti za stručnu praksu izvan škole, 13 % učenika želi veću raznolikost kod ponude i izbora izbornih predmeta, a samo 4 % učenika bi željelo bolju opremljenost radionica i laboratorija.

Analizom odgovora na anketni upitnik došlo se do podatka da najveći broj učenika izražava glavni motiv za odabir i upis poljoprivrednog smjera zbog obiteljske tradicije (vlastitoga OPG-a), te je također skoro polovini ispitanika važna obiteljska tradicija u poljoprivredi pri odabiru poljoprivrednog srednjoškolskog usmjerenja. Što se smjerova i grana u poljoprivredi tiče, najveći broj učenika iskazao je interes za poljoprivrednu mehanizaciju i tehnologiju. Polovina ispitanika (53 % učenika) nisu razmišljali o mogućnostima zapošljavanja i karijernim perspektivama u poljoprivredi pri upisu i odabiru srednje škole vjerojatno iz razloga da imaju svoju obiteljsku tradiciju, odnosno OPG na kojem planiraju nastaviti razvijati vlastitu proizvodnju što je vidljivo iz odgovora na prvo anketno pitanje. Samo trećina ispitanika (27 % učenika) tvrdi da im je važan čimbenik pri odabiru smjera i upisa stručnost nastavnika i opremljenost školskih resursa. U budućnosti se u karijeri unutar poljoprivrednog resora vidi 87 % učenika, a na pitanje što bi promijenili u programu srednje škole poljoprivrednog smjera čak 57 % učenika odgovorilo je da bi željeli više prakse i terenskoga rada.

## **Trendovi upisa u poljoprivredne smjerove u srednjim školama Osječko-baranjske županije**

S obzirom da je poljoprivreda glavna gospodarska djelatnost u regiji, neophodno je da postoji dovoljan broj stručno osposobljenih ljudi koji će raditi na poljima i u poljoprivrednim tvrtkama. Poljoprivredne škole trebaju nuditi programe koji učenike uče o svim aspektima poljoprivrede, od uzgoja biljaka i stoke do vođenja gospodarstva i upravljanja resursima.

Poljoprivredne škole i poljoprivredni smjerovi igraju važnu ulogu u razvoju ruralnih područja u Istočnoj Hrvatskoj. One pružaju učenicima obrazovanje i vještine koje im omogućuju da ostanu u svojim zajednicama i da doprinesu lokalnom gospodarstvu, ali i vlastitim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima.

Ujedno, poljoprivredne škole i smjerovi bitni su za budućnost poljoprivrede u Istočnoj Hrvatskoj. One osiguravaju stručan kadar, doprinose tehnološkom napretku, promoviraju održivu poljoprivredu, ali i razvijaju ruralna područja.

Za potrebe ovoga rada istraženi su trendovi u upisima u poljoprivredne srednje škole, odnosno poljoprivredne smjerove srednjih škola u posljednjih pet školskih godina na području Osječko-baranjske županije, teritorijalno najveće županije od pet županija istoka Republike Hrvatske. Korišteni su izvori školskog e-rudnika i podaci dostavljeni iz škola.

Na području Osječko-baranjske županije samo je jedna poljoprivredna srednja škola i to „Poljoprivredna i veterinarska škola Osijek“, dok ostale navedene škole, ovisno o odobrenjima obrazovnih programa od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske i interesa učenika, povremeno nude različite poljoprivredne smjerove. Ostale škole na području ove županije koje, uz ostala usmjerenja, nude poljoprivredne smjerove obrazovanja su: „Srednja strukovna škola Antuna Horvata“ Đakovo, „Srednja škola Donji Miholjac“, „Srednja škola Isidora Kršnjavoga“ Našice i „Prva srednja škola“ Beli Manastir.

**Tablica 1:** Trendovi upisa učenika u 1. razred u Poljoprivrednu i veterinarsku školu Osijek

smjer/šk. god.	2019./20.	2020./21.	2021./22.	2022./23.	2023./24.	2024./25.
Agrotehničar	18	17	21	20	19	18
Veterinarski tehničar	24	24	24	24	20	19
Cvječar	-	7	-	-	9	5
Mehaničar poljoprivredne mehanizacije	-	7	11	-	9	8
Poljoprivredni tehničar farmaceut	-	6	-	-	-	-
Poljoprivredni tehničar vrtlar	-	5	-	-	-	6

Izvor: <https://mzo.gov.hr/ser-skolski-e-rudnik-3419/3419> (pristupljeno 26. 5. 2025.)

**Tablica 2:** Trendovi upisa učenika u 1. razred  
u Srednju strukovnu školu Antuna Horvata Đakovo

smjer/šk. god.	2019./20.	2020./21.	2021./22.	2022./23.	2023./24.	2024./25.
Agrotehničar	13	20	13	19	14	20
Agroturistički tehničar	-	2	-	-	-	-
Cvječar	3	4	-	5	6	5
Poljoprivredni tehničar - opći	-	-	-	-	-	-
Poljoprivredni tehničar - fitofarmaceut	8	4	-	-	-	-
Mehaničar poljoprivredne mehanizacije	-	-	-	-	6	6

Izvor: <https://mzo.gov.hr/ser-skolski-e-rudnik-3419/3419> (pristupljeno 26. 5. 2025.)

**Tablica 3:** Trendovi upisa učenika u 1. razred  
u Srednjoj školi Donji Miholjac

smjer/šk. god.	2019./20.	2020./21.	2021./22.	2022./23.	2023./24.	2024./25.
Agrotehničar	6	9	-	11	-	19
Cvječar	5	-	7	4	5	6
Poljoprivredni gospodarstvenik	-	-	4	-	-	-
Agrotehničar	6	9	-	11	-	19
Cvječar	5	-	7	4	5	6
Poljoprivredni gospodarstvenik	-	-	4	-	-	-

Izvor: <https://mzo.gov.hr/ser-skolski-e-rudnik-3419/3419> (pristupljeno 26. 5. 2025.)

**Tablica 4:** Trendovi upisa učenika u 1. razred u Srednju školu Isidora Kršnjavoga Našice

smjer/šk. god.	2019./20.	2020./21.	2021./22.	2022./23.	2023./24.	2024./25.
Agrotehničar	16	19	23	21	14	21

Izvor: <https://mzo.gov.hr/ser-skolski-e-rudnik-3419/3419> (pristupljeno 26. 5. 2025.)

**Tablica 5:** Trendovi upisa učenika u 1. razred u Prvoj srednjoj školi Beli Manastir

smjer/šk. god.	2019./20.	2020./21.	2021./22.	2022./23.	2023./24.	2024./25.
mehaničar						
poljoprivredne mehanizacije	-	-	-	-	10	0

Izvor: <https://mzo.gov.hr/ser-skolski-e-rudnik-3419/3419> (pristupljeno 26. 5. 2025.)

Iz objedinjenih podataka o broju upisanih učenika po školskim godinama i po poljoprivrednim smjerovima/školama uočljivo je da je najveći broj upisanih učenika u „Poljoprivrednu i veterinarsku školu Osijek“. U ovoj školi jedino smjerovi *agrotehničar* i *veterinarski tehničar* imaju kontinuitet upisa te škola u te smjerove svake školske godine upisuje učenike. Ostali poljoprivredni smjerovi u ovoj školi nemaju kontinuitet upisa, a u školskoj godini kada ih učenici upisuju, upisuju ih u vrlo malo broju koji se kreće od 5 do 11 učenika.

Na području Osječko-baranjske županije sljedeća škola s velikim i raznovrsnim brojem poljoprivrednih smjerova je „Srednja strukovna škola Antuna Horvata“ u Đakovu. U ovoj školi uz poljoprivredne postoje i ostali strukovni smjerovi. Od ponuđenih poljoprivrednih smjerova, kontinuitet u upisima ima smjer *agrotehničar* u koji se, za razliku od ostalih poljoprivrednih smjerova koji nemaju kontinuitet upisa i upisuje se mali broj učenika koji se kreće od 3 do 8 učenika, učenici upisuju svake godine i to od 13 do 20 učenika.

„Srednja škola Donji Miholjac“ u posljednjih pet godina upisuje učenike u smjerove: *agrotehničar*, *cvječar* i *poljoprivredni gospodarstvenik*. Niti jedan od ovih smjerova nema kontinuitet u upisima, a i upisuje se vrlo mali broj učenika – od samo 4 pa do 11 učenika te se učenike iz dva smjera kombinira u jedan razredni odjel.

U „Srednjoj školi Isidor Kršnjavi“ Našice upisuje se samo jedan smjer poljoprivrednog usmjerenja i to smjer *agrotehničar*. Prema podacima o upisima vidljivo je da postoji kontinuitet te da se ovaj smjer upisuje svake školske godine i to od najmanjeg upisanog broja učenika – 14 u školskoj godini 2023./24. do najvećeg upisanog broja učenika – 23 u školskoj godini 2021./22.

Na području Baranje jedina srednja škola koja nudi neki poljoprivredni obrazovni smjer je „Prva srednja škola“ Beli Manastir. U toj školi u školskoj godini 2023./24. odobren je upis *mehaničara poljoprivredne mehanizacije* za koji se školuje 10 učenika, a već školske godine 2024./25., prema podacima iz škole, taj smjer neće biti ponuđen učenicima na upisima u srednju školu zbog ponude drugih smjerova koji se izmjenjuju pri upisima.

## Zaključak

U današnjem svijetu obrazovanje, ali i cjeloživotno učenje, ključni su za modernu poljoprivredu. Da bi se pratili trendovi u poljoprivrednoj industriji i održivom razvoju, potrebno je educirati poljoprivrednike i zaposlene u tom sektoru.

Nažalost, u Hrvatskoj je obrazovanost poljoprivrednog stanovništva niska, što utječe na slabu informatičku pismenost, ograničenu upotrebu novih tehnologija i otežava razvoj inovacija. S obzirom na nepovoljnu obrazovnu strukturu seoskog stanovništva, neophodno je intenzivirati sve oblike obrazovanja (formalno, neformalno i informalno obrazovanje).

Odabir srednje škole za mnoge učenike poljoprivrednih usmjerenja ne predstavlja težak izbor. Često ih motiviraju obiteljska tradicija i nasljeđe bavljenja poljoprivredom. Za mnoge od njih poljoprivreda je više od posla, čak način života. Odrasli u obitelji su im često primjeri i mentori, prenoseći im znanja i vještine stečene kroz generacije.

Osim toga, posjedovanje obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva predstavlja dodatnu motivaciju. Učenici vide u tome priliku da preuzmu obiteljski posao, razviju ga i unaprijede.

Osim toga, poljoprivredne škole im nude praktična znanja i vještine potrebne za uspješno bavljenje poljoprivredom. To im otvara nove mogućnosti za zapošljavanje i napredovanje u karijeri. Unatoč tome, analizom trendova upisa učenika u poljoprivredna zanimanja i srednjoškolska poljoprivredna usmjerenja uočen je izuzetno mali broj učenika koji ih upisuju, te pojedini smjerovi niti ne upisuju učenike svake nastavne godine.

Donosimo nekoliko prijedloga kako u budućnosti srednje poljoprivredne škole i poljoprivredni smjerovi mogu privući svoje potencijalne učenike:

1. Škole trebaju naglasiti suvremeni i dinamičan karakter poljoprivrede: Predstaviti poljoprivredu kao modernu djelatnost koja koristi nove digitalne tehnologije i inovacije. Isticati njenu važnost za prehranu stanovništva i zaštitu okoliša.
2. Ponuditi praktično iskustvo: Organizirati ekskurzije na poljoprivredna gospodarstva i farme, te omogućiti učenicima praktičan rad u polju. To će im dati realnu sliku o poslu i olakšati donošenje odluke o izboru srednje škole.

3. Nagraditi i stipendirati talentirane učenike: Uvoditi natjecanja i stipendije za učenike koji pokazuju interes i talent za poljoprivredu. To će ih dodatno motivirati i potaknuti na upis srednje poljoprivredne škole.
4. Suradivati s obiteljima: Organizirati informativne sastanke i radionice za roditelje i učenike, te im predstaviti prednosti i mogućnosti koje nudi poljoprivredno obrazovanje.
5. Koristiti moderne kanale komunikacije: Promicati srednje poljoprivredne škole kroz društvene mreže, videozapise i interaktivne sadržaje. To će doći do mlađih generacija i privući pažnju modernih digitalnih generacija suvremenih učenika.
6. Uspostaviti suradnju s drugim institucijama: Suradivati s fakultetima poljoprivrednih smjerova, poljoprivrednim komorama i udrugama te im predstaviti potencijalne studente.
7. Isticati mogućnosti za zapošljavanje: Naglasiti da poljoprivredne škole nude znanja i vještine potrebne za raznovrsna radna mjesta u poljoprivredi, prehrambenoj industriji i drugim sektorima.
8. Organizirati promotivne manifestacije: Sudjelovati na sajmovima obrazovanja, poljoprivrednim manifestacijama i drugim događajima gdje se može predstaviti ponuda srednje poljoprivredne škole.

Poljoprivreda, kao jedna od strateških grana hrvatskog gospodarstva, suočena je s nizom složenih izazova. Da bi se uspješno nosila s njima, Hrvatska mora usmjeriti fokus na poboljšanje proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda. To uključuje implementaciju novih tehnologija i inovacija, kao i brigu o zaštiti okoliša. Svrha svih ovih aktivnosti je ostvarivanje održivosti i konkurentnosti u poljoprivrednom sektoru. Ključan čimbenik u postizanju ovih ciljeva je dostupnost znanja i aktivan obrazovni proces koji će osposobiti buduće poljoprivrednike za uspješno upravljanje i napredak u ovoj grani.

Da bi se uloga poljoprivrede u obrazovnom sustavu Istočne Hrvatske u potpunosti iskoristila, potrebno je poduzeti sljedeće korake: razviti i implementirati suvremene obrazovne programe u poljoprivredi, osigurati kvalificirane nastavnike i općenito edukatore u poljoprivredi, opremiti poljoprivredne škole modernom opremom, pružiti stipendije i druge financijske potpore učenicima i studentima poljoprivrede, te uspostaviti suradnju između poljoprivrednih škola i poljoprivrednih proizvođača. Prvenstveno u suvremene obrazovne programe u poljoprivredi staviti naglasak na digitalizaciju i ekologiju – dvije točke koje su i sadašnjost i budućnost poljoprivredne proizvodnje.

Ulaganje u obrazovanje u poljoprivredi je investicija u budućnost agrarnog sektora Istočne Hrvatske. To je investicija koja se isplati i koja može značajno doprinijeti gospodarskom razvoju i prosperitetu regije.

## LITERATURA

- Blažević, M. (2016). Obrazovna Struktura Poljoprivrednika Osječko-Baranjske Županije.
- Bogdanović, M. (2009). Profitni model hrvatske poljoprivrede: Kako i gdje ga primijeniti?. *Ekonomija*, 16(1), 75-110.
- Brkić, S., & Žutinić, Đ. (1994). Odnos mladih u selu prema obrazovanju poljoprivrednika. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, (125-126), 165-174.
- Franić, R., & Gelo, T. (2024). Održiva poljoprivreda i ruralni razvoj.
- Jež Rogelj, M., Hadelan, L., Kovačićek, T., & Mikuš, O. (2019). Obrazovanost kao preduvjet inovativne poljoprivrede. *Agroeconomia Croatica*, 9(1), 81-90.
- Jokić, B., Ristić Dedić, Z., Erceg, I., Košutić, I., Kuterovac Jagodić, G., Marušić, I., Matić Bojić, J., Šabić, J. (2019). Obrazovanje kao cilj, želja i nada. Zsvršno izvješće znanstveno-istraživačkog projekta Obrazovne aspiracije učenika u prijelaznim razdobljima hrvatskog osnovnoškolskog obrazovanja: priroda, odrednice i promjene (COBRAS). Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb. Dostupno na: [https://www.idi.hr/aspiracije/zi\\_cobras.pdf](https://www.idi.hr/aspiracije/zi_cobras.pdf)
- Juračak, J. (2002). Povezanost poduzetničkih osobina upravitelja i uspješnosti obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u Hrvatskoj.
- Kintrea, K., St.Clair, R., Houston, M. (2011.): The influence of parents, places and poverty on educational attitudes and aspirations. Project Report. Joseph Rowntree Foundation, York. Dostupno na: <https://www.jrf.org.uk/sites/default/files/jrf/migrated/files/young-people-education-attitudes-full.pdf>
- Košćak, L. M., Tolić, S., & Ranogajec, L. (2014). Obrazovanje za zapošljavanje u ekološkoj poljoprivredi. In *Precedings of 49th Croatian & 9th International Symposium on Agriculture* (pp. 161-165).
- Liptak, I. J. (2022). Stanje i promjene srednjoškolskog poljoprivrednog obrazovanja u istočnoj Hrvatskoj.
- Marinčić, Ž. (2013). Analiza obrazovanja poljoprivrednika u Republici Hrvatskoj (Diplomski rad). Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:402322>
- Ministarstvo poljoprivrede (2014.): Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020., <https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/Program-ruralnog-razvojaRepublike-Hrvatske-za-razdoblje-2014.-2020.-ver.-5.3.pdf>
- Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2017): Model hrvatskoga dualnog obrazovanja: [https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/StrukovnoObrazovanje/ReformaStrukovnog/StrukovniKurikulum//Model %20hrvatskoga %20dualnog %20obrazovanja.pdf](https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/StrukovnoObrazovanje/ReformaStrukovnog/StrukovniKurikulum//Model%20hrvatskoga%20dualnog%20obrazovanja.pdf)
- Ministarstvo poljoprivrede (2020). Nacrt strategije poljoprivrede 2020.-2030. Dostupno na: [https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/novosti/Nacrt\\_strategije\\_poljoprivrede\\_2020\\_2030\\_.pdf](https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/novosti/Nacrt_strategije_poljoprivrede_2020_2030_.pdf)

- Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2022). ŠeR – Školski e-rudnik Dostupno na: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiZWY3YU40OWQ0OWJmNC00OTJmLWE2MjktYTQ5MjMwJmNDNDQ0IiwidCI6IjJmTFJmNjLWI3NjEtNDVhOWY1LTRhYzc3ZTk0ZTFkNCIsImMiOj9>
- Pavić, L., Cerjak, M., Milfelner, B., Vukmanič, T., & Kraner Šumenjak, T. (2020). Poljoprivreda kao zanimanje budućnosti? Stavovi generacije Z u kohezijskoj regiji Istočna Slovenija. *Agroeconomia Croatica*, 10(1), 33-45.
- Petrović, D., Stanimirović, P., & Vratonjić Gligorijević, A. (2023). Izazovi u upravljanju projektima digitalizacije u poljoprivredi. <https://symorg.fon.bg.ac.rs/wp-content/uploads/2023/06/Odrzivo-upravljanje-poslovanje-Inovacije-softver-i-komunikacije-naslovna-i-sadržaj.pdf>.
- Ređep, M. (1994). Gospodarska izobrazba u Hrvatskoj i Slavoniji. *Journal of Information and Organizational Sciences*, (18), 55-70.
- Rosandić, J. (2013). Razvoj školstva u Hrvatskoj od 60-ih godina 19. stoljeća do kraja 20. stoljeća.
- Semeti, A. (2022). Dualni sustav obrazovanja u agrarnom sektoru.
- Svržnjak, K., Kamenjak, D., & Kantar, S. (2006). Obrazovanje poljoprivrednika kroz specijalističke seminare. *Poljoprivreda*, 12(2), 64-69.
- Škuljević, K. (2013). Školski vrtovi i učeničko gospodarstvo u Hrvatskoj u drugoj polovici 19. st. s posebnim osvrtom na školu u Sibirju. Sibirj: Osnovna škola „Ivan Mažuranić.
- Tomić, F., Bašić, F., & Husinec, R. (2000). Obrazovanje u hrvatskoj poljoprivredi, jučer, danas i sutra. Znanstveni skup s međunarodnim sudjelovanjem u povodu 140. obljetnice poljoprivrednog školstva u Hrvatskoj, 35-52.
- Tomić, F., & Tomić, F. (2022, January). Povijest obrazovanja u hrvatskoj poljoprivredi, s naglaskom na sjeverozapad Hrvatske. In *Cris* (Vol. 24, No. 1).
- Vidaković, Š. (2023). Značaj poljoprivrede u lokalnom razvoju.
- Zakon o poljoprivredi <https://zakon.hr/z/232/Zakon-opoljoprivredi>, Narodne novine NN 42/20
- Žimbrek, T., & Budin, T. (1977). Stručna obrazovanost zaposlenih u društvenoj poljoprivredi Hrvatske. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, (58), 72-81.
- Župančić, M. (2000). Tranzicija i modernizacijske perspektive hrvatskog sela. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, (147-148), 11-78.
- Žutinić, Đ., Brkić, S. (1999.). Stavovi seljaka o stručnom obrazovanju u poljoprivredi. *Sociologija i prostor*, (144-145): 149-168. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/119969>
- Žutinić, Đ., & Markovina, J. (2009). Cjeloživotno obrazovanje za razvoj hrvatskog sela i poljoprivrede.

## **Agriculture in Education – Education for Agriculture**

### **Abstract**

---

The aim of this paper is to analyze how agricultural education programs have been integrated into the education system and what role they play in preparing future professionals for the agricultural industry. As a branch of the economy, agriculture has a key role in ensuring food security, economic development, and environmental sustainability. Therefore, it is important to examine how education can support the sustainable development of agriculture and rural communities.

This research also includes a survey exploring enrollment trends in agricultural secondary schools in Osijek-Baranja County and identifying the factors that influence students' decisions to pursue such educational pathways.

The findings provide valuable insight into the dynamics between education and the labor market in the agricultural sector and highlight the need for further promotion and development of agricultural education programs in order to meet the future demands for qualified professionals in agriculture.

**Keywords:** agriculture; education; secondary schools of agriculture; vocational schools.

